

beeld vlak onder het vorige komt te liggen en zoo lang tot de onderlinge afstanden opgevuld zijn.

Op de aldus verkregen afbeelding (kymographie) kan niet alleen door metingen een studie gemaakt worden van de uitgevoerde beweging, maar STUMPF is erin geslaagd deze ook door toepassing van bepaalde hulpmiddelen om te zetten in een bewegingsbeeld (kymoskopie), en wie dit eens gezien heeft, moet wel getroffen worden door het fraaie effect.

In het boekje is het onderwerp op een manier uitgewerkt, die eerbied afdwingt voor het werk van den uitvinder en wij zien er inderdaad een mogelijkheid in de orgaanbewegingen te bestudeeren, die op geen andere wijze te verkrijgen is. Het is jammer, dat de benodigde toestellen tamelijk ingewikkeld zijn en de techniek zoo, dat het slechts voor enkelen weggelegd zal zijn ze toe te passen. Zoowel zij, die in bewegingsröntgenologie belang stellen, als de hartspecialisten, moeten niet nalaten van dit belangwekkende boek kennis te nemen.

J. VAN EBBENHORST TENGBERGEN.

Dr. E. HERZ, *Die amyostatischen Unruheerscheinungen. Klinisch-kinematographische Analyse ihrer Kennzeichen und Begleiterscheinungen.* Monographie 1931, Leipzig, JOHAN AMBROSIUS BARTH. 182 bladzijden. Prijs: 40 mark.

De schrijver van dit boek is medewerker van prof. K. KLEIST, den bekenden psychiater uit Frankfort, die zoo veel tot onze kennis omtrent de extrapyramidale bewegingsstoornissen heeft bijgedragen.

In samenwerking met het medisch kinematographisch instituut van dr. VON ROTHE, heeft dr. HERZ jaren lang tal van patiënten met bewegingsstoornissen — door aandoeningen van het centrale zenuwstelsel veroorzaakt — gefilmd, met het doel door een zorgvuldige filmanalyse het inzicht in de pathofysiologie van dit gebied te verfijnen. Hij brengt thans verslag uit over 46 waarnemingen, die alle behooren tot de groep der zoogenaamde amyostatische symptomencomplexen.

Vooraf met behulp van de „vertraagde” film werden de bewegingen in hun verschillende elementen ontleed. In het bijzonder werden de voortdurende wisselingen in deze bewegingsuitingen en het verschil tusschen de spontaan-automatische en de willekeurige op deze wijze bestudeerd. Verder werden het rythme en tempo der onderdeelen daarvan onderzocht, terwijl ook de verspreiding van deze abnormale bewegingen over de verschillende deelen van het lichaam op nauwkeurige wijze bepaald kon worden, niettegenstaande deze herhaaldelijk tegelijkertijd in verschillende spiergroepen ontstaan. De schrijver schetst achtereenvolgens zijn uitkomsten bij chorea, hemiballismus, athetose, torsion-spasmus, myoclonieën, tics, tremoren en nog enkele andere, zeldzamere, bij-bewegingen.

Men kan zich de vraag voorleggen of de vermeerdering van onze kennis in dit opzicht wel in overeenstemming is met het vele en kostbare werk, dat achter dit onderzoek gelegen is. Dat een nut-

tige vergrooting van het feitenmateriaal betreffende de extrapyramidale bewegingsstoornissen hiermede verkregen is, staat echter wel vast. Het boek bevat tevens een uitgebreide literatuurstudie, waarbij de pathofysiologie der bewegingen ook getoetst is aan haar anatomisch substraat. Het werk, dat van tal van voortreffelijke afbeeldingen voorzien is, is ook verschenen als onderdeel van het *Journal f. Psychologie und Neurologie*, Band 43.

B. BROUWER.

BRUNO KISCH, *Ergebnisse der Kreislaufforschung*. Der Herzalternans. THEODOR STEINKOPFF, Dresden, Leipzig. 1932. 214 bladzijden met 54 platen. Prijs: 30 Mark; geb. 21.50 Mark.

De *Ergebnisse der Kreislaufforschung* beoogen — zooals KISCH in de voorrede aankondigt — op den duur de vorming van een uitgebreid handboek, hetgeen zoo volledig mogelijk het tegenwoordige standpunt en de thans heerschende inzichten omtrent de belangrijkste vraagstukken van de pathologie van hart en bloedvaten weergeeft. Te dien einde verschijnen er zonder bepaalde volgorde met onregelmatige tusschenpoozen verschillende onderdeelen; verleden jaar mocht referent den eersten bouwsteen aankondigen, waarin EBERHARD KOCH van het KERCKHOF-instituut in Nauheim „die reflektorische Selbststeuerung des Kreislaufs” heeft besproken. Het zoojuist verschenen tweede deel over den pulsus alternans vormt een lijvig boekdeel, waarin dit, van een klinisch standpunt bezien zoo belangwekkende, maar in zijn wezen nog niet in afdoende mate verklaarde, verschijnsel zoo „gründlich” mogelijk wordt belicht. Vooral de mechanica van den pulsus alternans komt uitvoerig tot haar recht; evenzoo de verschillende oorzaken en factoren, welke het ontstaan van dit merkwaardige verschijnsel begunstigen en in de hand werken. Een kort overzicht van de gevolgen voor de kliniek, alsmede een zoo volledig mogelijk opgeven van de te raadplegen literatuur, besluiten deze monographie. Het is waarschijnlijk slechts voor den ingewijde weggelegd, dit degelijke maar zwaar te verteren boekwerk door te lezen; als vraagbaak bij moeilijke gevallen zal men zich nauwelijks een beteren raadgever kunnen voorstellen; voor den hartspecialist vormt het een waardevol en bijna onmisbaar bezit. Het doet ongetwijfeld aangenaam aan waar te nemen, hoe de verdiensten van onze landgenooten (in het bijzonder WENCKEBACH), die op dit bijzondere terrein veel hebben gewerkt, duidelijk naar voren worden gebracht. Met belangstelling kan de verschijning van het volgende deel over de dynamica van den bloedsomloop tegemoet worden gezien.

P. H. ENTHOVEN.

W. HOFFMAN, *Die Röntgendiagnostik und -Therapie in der Augenheilkunde*. Bd. 9 der Radiologische Praktika, 60 bladz. tekst, 20 afbeeldingen. G. THIEME, Leipzig. 1932. Prijs: 8.70 Mark.

De oogheilkunde wordt hier verrijkt met een vlot overzicht over hetgeen op het gebied der Röntgendiagnostiek en -therapie op